

Ett ben som växer ut, en ikon som rinner av olja. Religionen kan verka fixerad vid mirakel. I själva verket är det tvärtom. För de allra flesta troende verkar Gud genom naturlagarna. Inte mot dem.

TEXT: DAVID BERJLUND



## Fader vår som är i vetenskapen

**EN DAG I BÖRJAN** på året hör jag på vetenskapsradio. Stamcellsforskare frågar sig när man kan tänkas hitta metoder att faktiskt reparera organ, och tvärtom vad man tidigare trott verkar det nu som att det finns miljarder planeter, bara i Vintergatan. Hur kan man vara religiöst troende i en värld med sådan kunskap? En del skulle kanske fråga hur man kan låta bli. Kanske beror det på vad som är bärande i tron. Samtidigt som vetenskapen går framåt spelar religionen allt större roll i samhället, och debatten om religionen kan framstå som ett krig mellan tro och vetande. Som om de slogs om samma utrymme.

**IDEN DEBATTEN** påstår en del debattörer att kristna kastar förnuftet överbord och använder Bibeln som en spåman använder kaffesump. Det kan låta som om troende inte gick till vårdcentralen när de är sjuka, utan väntade sig hjälp av oförklarliga, gudomliga under. – Att kristna skulle vänta sig och tro på övernaturliga skeenden? Nej, jag har väl träffat någon enstaka, men



Maria Küchen.



Cristina Grenholm.

det stöter jag mer på bland nyandliga, som tror på änglar och så, säger Maria Küchen. Hon är författare, och kristen sedan några år. Vi ses på ett konditori i Uppsala. Hon dricker kaffe och åter äggmacka och säger att människor hon möter ofta har bestämt sig för vad hon tror. Innan hon ens hunnit berätta. **UTANFÖR FÖNSTRET** är världen för tillfället vintrig: minusgrader, is på Svandammen och snett solljus i det tunna snötäcket. – Jag tror på ett slags ständigt pågående under i kosmos, inom fysikens lagar. Som gravitationen, är inte den mirakel så det räcker? En bevisad men oförklarlig kraft som gör att saker inte flyger iväg! Att det skulle komma änglar kutande dessutom ... det behöver jag inte. Att det finns saker vi inte kan fatta är en annan sak. Maria Küchen berättar om hur hon en gång hörde ett direkt tilltal från Jesus själv. Det var en övertygande erfarenhet, men inget som hennes tro hänger på, säger hon, liksom med garden nere: nej, hon behöver inte bevisa detta, och vill inte heller

slå fast att det är ett mirakel som andra måste tro på. Det vore respektlöst mot det ofattbara, tycker hon. – En del troendes behov att säga "mirakel" och ateistens behov av vetenskapliga bevis grundar sig i samma mänskliga behov av att veta. Men det finns ett fält där vi inte kan veta hundra procentigt. Och jag är ganska förtjust i att vara där. Människan är inte bara rationell, eller bara andlig. Stänger man av förnuft och kunskap är det kört, tror man att det är allt som finns blundar man också för delar av verkligheten, menar Maria Küchen. **MIRAKEL ÄR LOCKANDE**, bevisarhet likaså. Men ett tilltal från Jesus är inget man spelar in. För de flesta troende är det nog så att Gud framför allt är närvarande i allt det o-övernaturliga. Mer i de mänskliga ansträngningarna som gör att sjukvården fungerar än i direkta under som räddar sjuka. När människor ändå tillfrisknar utan att det går att förklara blir ingen annat än glad för det, och oavsett tro kan vi stå förstummade inför norrsken, tyngdkraft och förälskelse, inför ett barns födelse. Det finns bevisbara fakta om allt det där, men de räcker inte riktigt för att fånga undren – att nytt liv uppstår, att kärlek finns, att vi

inte ramlar ut i rymden. Så människan försöker berätta, förstå sammanhangen och vad det här betyder. Vad hon tror. I december 2011 fick Tomas Tranströmer Nobelpriset i litteratur och citerades ofta. Dikten Romanska bågarna återkom. I den omfattas dikten jag av "en ängel utan ansikte" som viskar "genom hela kroppen". Om människorna i dikten står det: "Inne i dem alla öppnade sig valv bakom valv oändligt". Änglar? Valv i människorna? Inte direkt någon vetenskaplig beskrivning. Ändå tycker många att den dikten säger något som är sant, om vad det är att vara människa. **SPRÅK ÄR INGET** exakt, påpekar Maria Küchen. Just därför blir det rum för läsaren i berättelserna, man kan gå in i dem, de är inte helt färdiga. Så är det med Bibelns texter också. De bär spår från en tid då man trodde att jorden var platt och inte visste om dinosaurier eller virus. Vi vet annat, och om någon påstår att Bibeln är en naturvetenskaplig faktabok blir den snabbt ointressant. – Men Bibeln är ingen formelsamling. Det viktiga blir vad berättelsen utlöser hos människor. Och där visar det sig att Bibeln har kraft, för vi fortsätter tala om texterna. Hon tar skapelseberättelsen med Adam och Eva som exempel.

Det gör Cristina Grenholm också, med en lätt suck. Hon jobbar som kyrkosekreterare i Svenska kyrkan, och berättar att när forskare har frågat människor varför de avvisar kristen tro tar många upp Adam och Eva: dem kan man ju inte tro på. – Många tänker att kristen tro hänger på sånt som att vi härstammar

från Adam och Eva, men så är det inte. Och inte heller är det övernaturliga händelser som är bärande för människor som lever med tron i sin vardag. Varför finns det då ett sånt glapp mellan olika bilder av vad tron handlar om? Kanske för att en del religiösa faktiskt hävdar att tro ersätter vetenskap – och att religionskritiker håller med, fast tvärtom. Men glappet handlar också om att kyrkan har förenklat sitt budskap, menar Cristina Grenholm.

**INGEN SÄGER ATT** Tranströmers dikt är ljug eller "bara saga". Precis som en sång, film eller teaterpjäs berättar den om världen på ett annat sätt än vetenskapen, utan att motsäga den. Kanske ligger trons språk närmare konstens, och kan berätta något sant på ett liknande sätt. Fast ska man få veta något om vad som bär andras tro, och sin egen, måste man prata om det, påpekar Cristina Grenholm, som tror att det också kan reda ut hur tro och vetande förhåller sig till varann. – Idag blir våra samtal om tro ofast väldigt korta. "Så här tror jag" besvaras med "det gör jag också" eller "det gör inte jag". Sedan tar det stopp. ■

Visst, man har länge sagt att vetenskap och tro inte står emot varandra. Man har påpekat att berättelserna kan vara symboliska, skapelseberättelsen också – den handlar om att Gud har skapat världen, snarare än om att det skedde på sex dagar. För många låter det där som "det är bara sagor", och Cristina Grenholm säger att kyrkan ofta misslyckas med att visa att berättelserna bär en existentiell sanning ändå.